

→ Gaál József

Folyamattöredékek — cédulanapló

Forgácsok. Aki naplót írna, azt érzi, hogy állandó utazó, elhiszi, hogy függetlenül gondolkodik, szabadabban közlekedik a világ hierarchiáiban. Elfogulatlanabbnak gondolja magát, pedig ez a sok különvélemény elzárkózó gög. Cédulákra írtad, sokszor dátum nélkül, a legtöbbször lelkesedő felfedezést vagy leplező igazságot, de már a leírás pillanatában érezted, hogy jobb lenne megszabadulni az eredendően fogyatékos próféciáktól, melyeknek valódi lényege mindig az öngazolás. A zaklatottság vagy ködös ihletettség is veszélyes, de az akarat görcsössége nem engedi a tétlenséget, valami kuszaságot ki kell csikarni. Valamit megragadni, valami apró bizonyosságot, ami egy kicsit előbbre lendítene. Valójában a kétségbeesés lök Téged előbbre, ha egyáltalán van út, az idő múlását nevezheted útnak. Megragadni egy elillanó pillanatot, csak ennyi...

A tragikus világlátásból következik a katarzis, amely megnyugvást ad, megtisztít a sallangoktól. Ezért az emlékezés által gyógyulhatunk, de a romboló emlékezés csak gyűlöletet szít, feltépi a begyógyult sebeket. Nem szabad a múltba révedni, vágyakozni, s azt idealizálni. A katarzis valójában belátás, ráébredt korlátainkra is, megdöbbenés, ami a létezés alapjaira irányítja a figyelmet. Az önmagunkban rejlő erők kiismerhetetlenek, lemerülve a tudatlanba már csak érzelmeink által közelíthetünk belső világunkhoz. Továbbra is titokzatosak maradunk önmagunk számára, ezek a költői vallomások egy másik létérzést sugároznak, nyugalmat és állandóságot, amelynek része a vágy és a hiány. (2005)

Aki nem kételkedik, és vakon elfogadja az egymásnak ellentmondó elméleteket, törvényszerű, hogy lelkében mentális zavar keletkezik. Vagy az egymást kioltó elméleteket szemfényvesztésnek tekinti, és folytatja saját babonás hite szerint az önmaga számára kijelölt munkát.

A keresztény világ művészete a vezeklést kényszerítette a világra, mindenestre vitathatatlanul a „bűnbe esett” ember művészetét. A magányos bűnös, a modern európai ember megfertőzte az egész világot, az eredendő bűn általi vezeklés a pokol evilági meghonosítása. Végképp azonosulva hamis történelmével, kitalált fejlődésével, mindez a bűnbeesés globalizálása. Irtva és rombolva fejlődésre kényszerítette a világot, megszüntetve a művészetben a szakralitást, a mítikus állandóság paradicsomát. (2006)

A szekularizált szerepbe kényszerített művészet egyik legfontosabb misztikus terepe az állandó haldoklásra ítélt áldozat szerepe. Mindez a MŰVÉSZET nevű pecsét terhe, a dicső múltba vetett komplexusoktól terhes sanda tekintettel, a mindenáron meghaladás utolsó tette lenne elszakadni ettől az cédipális tehertől.

Ha úgy tekintünk az utolsó ötven vagy akár száz év művészetére, mint egy tévedésre, egy elhibázott útra, akkor mindent újra kellene kezdeni. Az eredetkeresők kudarca, hogy csak elképzelt funkciót találhatnak. A művész önmagához idomítva, különböző eszméket

beolvasztva összeszereli saját művészetelméletét. Generációm a művészet haláláról szőtt és tovább szövögető elméleteket gyártók árnyékában dolgozott. Ahogyan importált anyagból jött létre ez a mutáns neo- és posztavantgárd, a „művészet végéről” szóló szakirodalom hatását is tragikusabban fogadták, a dilettantizmus túlzott reagálása megtette hatását. A művészettörténet végét megállapító filozófiai fogantatású elméletek valójában vidám csevegések. A legtöbb ballaszt, ornamentális fikció, a kortárs művek ezért virtuális illusztrációi a fantázia-ontológiáknak. Az alkotóművészeknek is megvan a maguk fantázia-ontológiájuk, bármennyire zavarosak, a munkához szükséges babonás hit nélkül nem képesek cselekedni. A művészet minden nap meghal és feltámad, ez a művész belső állapota. (2006)

Számos múltba révedő teoretikus az archetípus-elméletet túlzottan misztifikálva a művészetet a vallásos — rituális, isteni eredetét igazoló, bizonygató — elméletekhez rendelik, egyfajta valláspótlékként használják. A kultúra folyamatos degenerálódását, mutációját emlegetve idealizálnak egy elképzelt kezdetet, a tökéletes aranykort. A múltba hivatkozva, a múltba kapaszkodva torz kulturális ideák törnek fel, sokszor politikai befolyásoltság hatására. (2007)

A jelen művészet komplexusa feltételezi a múltba vesztett ősrög szülőt — ez a művészet már régen nem művészet. Már másképp kellene nevezni, a funkciók többszörös változtatása miatt ideje lenne szellemesebb elnevezést adni. Így nem kellene permanens tékozló fiúként újra és újra visszatáncolni a mindent megbocsájtó atyához. A művészet öröksége jó fedezék, múltja mint misztikus árnyék minden megnyilvánulást felszentel. Ezért kell visszaterelni a múzeumokba a legszélsőségesebb antiművészeti demonstrációt, a fluxus, szituacionista és altermodern dokumentummaradványai, kvázi műalkotásai múzeumi raktárakba kerülnek.

A test megdicsőülése és átalakulása a művészet által, mindez a valós test stilizált megjelenítése: egyszerre idealizálás és elszakítás a valóságtól. Az archaikus testábrázolásnál mint képrás jelentkezik az egyéni túlmutató figura. Isten, ember és állat, de még a növényvilág is beleolvad az univerzális személybe. Elszakítás a véletlenek és félreértelmességek világától. Nem más, mint elkülönítő gesztus az élet romló, átalakuló folyamatától. Mindez hiábavaló igyekezet az entrópiás állapot megállítására, éppen a romlékonyság állapotának rögzítésével, kiengesztelő bemutatásával. Az ábrázolás speciális szférában, a képben önállóul, rámutat az érzületek megfoghatóan folyamatára — kultikussá válik. (2007)

Pedig az új antropomorf világképben tested csak hús, működő hús, szerves gépezet. Íme, tested mechanizált fenomenológiája, lelked bezártsága. Csak a virtuális modellek által vizsgálhatod, találhatod meg médiumát. Idegen test idegen alkatrészekkel. Mechanizált univerzumot teremtessz, ebben a társadalmi konstrukcióban az ember már rész, de nem a régi hierarchia nyomaszt. Már nem lehetsz lázadó forradalmár. Lényegtelen vagy fontos alkatrész a működő tested, a lélek is matéria, már régóta csak anyag. Szellem, lélek, test együttes univerzuma már régóta érvénytelen, a hús-gépnek ugyan individuuma van, lélekillúziója, fájdalma, hogy ez az individuum nem érezheti központi szerepét. Érzed, hogy csak alkatrész lehetsz, még akkor is, ha magányos vagy és elhited magaddal, hogy elkülönültél. Ez csak illúzió, a mechanizmus része.

Jelen pillanatban az új médiákban hívők és a virtuális valóságban új művészeti kifejezési formát keresők már a gépi technika által létrehozott vizuális rendszert és logikát tekintik a képzőművészet ontológiai alapjának, amely a hagyományos művészeti modellektől elszakadni látszik. A kifejezési formák a technika fejlődésének, az új képalkotó programoknak a függvényévé válnak. A nagy paradigmaváltás hiedelme mellett a hagyománykereső, az elmúlt korok formái, tartalmi örökségét felhasználó, újraértelmező törekvések is jelen vannak a világ kortárs képzőművészetében. A manuális, közvetlen módon anyagformáló művészet fokozatosan felértékelődik a „termelt” képzuhatag ellenében. A belső intimitás, az érzékiség az anyag jelenléte által fejződhet ki. Az eredetiség már nem egyenlő a „kísérleti” alkotásmóddal, a modernizmusnál már a felfedező, újat mutató alkotói felfogást a tudományos kutatás analógiájára építetik. (2007)

A tudomány nevében likvidálni, átalakítani, újratemetni lehet a gondolkodó hús-lényt, fogyatékosága, hogy romlandó és sorvadó. Legyünk személytelenek, indulatokkal már nem megyünk semmire, az objektívizáló szemlélet az elfogadott tudományos nézőpont, csak a tudomány szemszögéből vagy fontos, a fogyasztást és felhasználást fokozó tudomány számára.

Azt hiszi, egyszemélyes világnézete egyedüli a világban, pedig rettenetes eszmetöredékekből eszkábált szörnyeteget növeszt. Senki sem tud lemondani a személyes torzszülöttjéről, pedig emiatt nem tud ténylegesen cselekedni, vagy épp azt hiszi, befogadó mindenféle világlátásra, mégis az előírt sémát követi. Önző magányában öntudatosan elhiszi magáról, hogy személyes meggyőződésből cselekszik, pedig úgy cselekszik, mint bárki, a teljesség megtévesztőnek hitt mintáit már nem ismerve. Fércmunka az élete, de ki láthatja ezt a rusztikus rongyszörnyet, benne az apró, pompázatos mintákkal. Góg ez az elzárkózó egyediség, a korszellem súgta feladatok csupán automatikus végrehajtások. (2010)

A szétesett világ után új rendet kell teremteni, ha csak málló, színes és töredező formákból is, ha a kicsorbult burkolólapok alig illeszkednek össze. A harmónia sejtése már egyensúlyt teremt. A tárgyak és emberek végtelen egyszerűséggel való ábrázolása erény volt a modernista ábrázolás kánonrendszerében, de állandó veszély, hogy ez a törekvés az üres elvontság unalmába torkoll, vagy a semmitmondó, gyermeki naivitás sematizmusába zuhan. (2011)

A művészet sohasem létezett, funkciói is csak képzelgések. A művészet hatalmi eszköz, viszont a legártalmatlanabb, mert haszontalan. Főlölesleges már vitatkozni az értelméről és értelmetlenségéről. Nincsenek korlátai, keretei, határai. Csak akkor, ha üzletté vált. A művészet üzlet, ez biztosítja a kereteit. Bármennyire hihetetlennek tűnik, a művészet is csak az üzletet szolgálja, egyedüli hasznossága csak az üzlet kiszolgálása. Ha nincs metafizikai távlata, akkor a művészet csak üzlet. A műalkotás jelentősége egyedül a műkereskedelemtől függ, ami a poli-

tikai nagyhatalmakat szolgálja. A pragmatikus esztétika a haszon esztétikája, minden esztétika a hatalmat szolgálja.

Fantazma – Transzshumán Idolum – utópia-börleszk — íme: a tudattalanba tévedt elme színpada — komédia buffa! Poszttitológia elegyedve hibrid fetiszizmusmal, a mítoszok terhétől megszabadult szuprematézis virtuális teremtőaktusa. A monologizálás gépies aktusában rekedt transzshumán korpuszpoétika: Gnóm–Ember–állat–emberállat–állatember. Állat–állat, gépember és embergép — gépgén. Embergépgép–állatgép–embergép–emberállatgéntérkép... Mindezek a mechanikus poszttitológiába ágyazott khiméra textusvariációi. Pszeudokreatív interaktivitás a paranoid érzelmefektusok implantálása által. A hiperkarmikus metamorfózis irritáló személyiségosztódást generál. Szépség és Szörnyeteg adrogün pszeudoszintézisben önnemző biomasszává alakul. Azt hisszük, a kibertér végtelen, akár a mindent elnyelő Ödipusz-képzet ösvulvája, pedig ez csak a Möbiusz-szalag önmagában cirkuláló üresjárata. Céltalanul, mint a termékeny öslevesben, a nagy közös hallucinációban, tömeghipnózisban megszületett Fantazma. Az ivartalanított, mítosztalanított kvázi-szintetikus lény, a biológia korlátot túli, ösztöneit digitális téveszme-karamba terelt szervény. Önkontrollra kényszerített kaloda, szájjár protézisekkel. Megfőkezve a kontrollálhatatlan transzmutációt, a genetikai identitásproblémát. A személyiségstimulátor tudatsemazitálása khimerikus tudatlappothoz vezet. A központosított hipertextuális manipulációval pszeudomítoszokat telepítenek a tudatban, s a fraktálevből született, végtelenített program által a verbális tartomány gyorsított kibővítésére is sor kerül. A specifikált tudatkonfigurációk újabb tév-

eszme-programmal terbelik a már sematizált elmét. A hibridizált fajnemesítő a kvázi-teremtő genetikai szupramutációs hibák miatt tévútra jutott. A technofóbia örültjei és a technofília szentjei küzdenek a kiberdimenziók színpadán. Némán, mint Platón barlangjában megkötözött bábok, gúzsban, tágra nyílt szemmel várjuk az újabb káprázatot... (2012)

Mégis hinned kell a hömpölygő, örök változásban, megszabadulva a negatív utópiák víziójától. Érzed, hogy mindig más formában éled újjá a szimbolikus világkonstrukció. Minden kultúrában a különbségek ellenére találunk lényegileg azonos jelentésű jelképeket. Nevezd akár transzkulturális alkotói attitűdnek, mert a leképző mimézis helyett fontosabbak a különbözőségek találkozásainál felismert univerzálék. Az emlékezet laza szövetű, az összetartozó elemeket az alkotó képzelet köti össze. A tradíciók általi folytonosság ugyan megszakadt, a posztkolonialis régiókban még szimbiózisban vagy hibridizált állapotban léteznek vallások, kultuszok, kultúrák. Egyre polarizáltabb állapot van kialakulóban, ami a kikerülhetetlennek tűnő homogenizációs folyamatnak kedvez. Az ősi mítoszok folyamatosan változtak, ötvöződtek. Évszázadok, akár évezredek emlékezet-ösvényeiből alakultak, ám valójában mítoszok, egymásra rakódott, elegyedő rétegek, ahol a ráakódott protézisek organikus formálódtak tovább, majd egymásba ízesültek. (2013)

